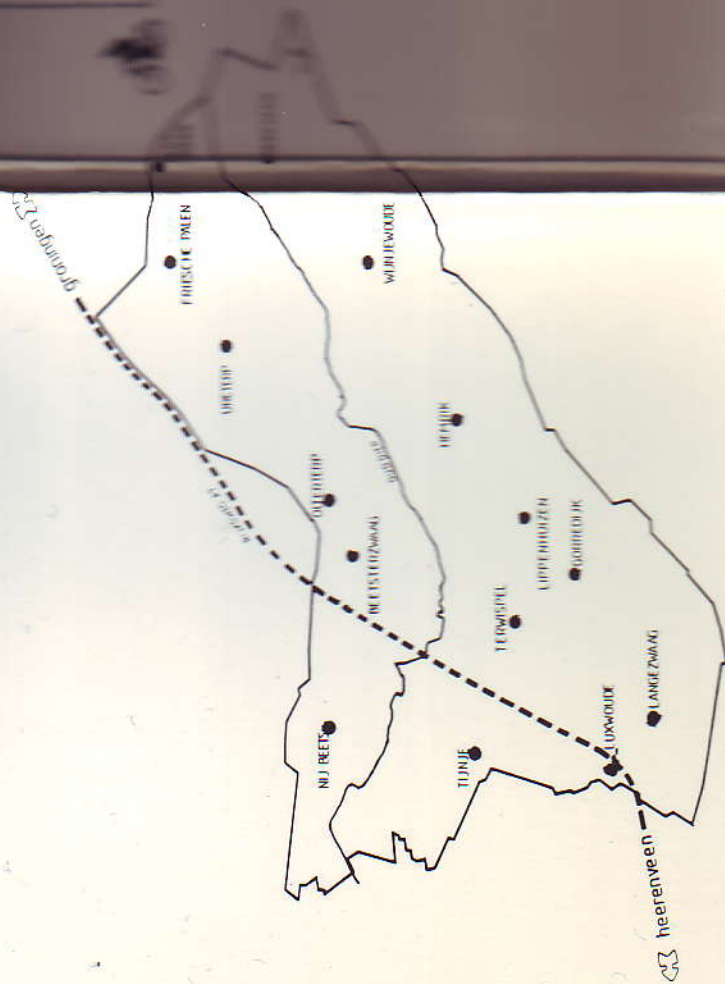

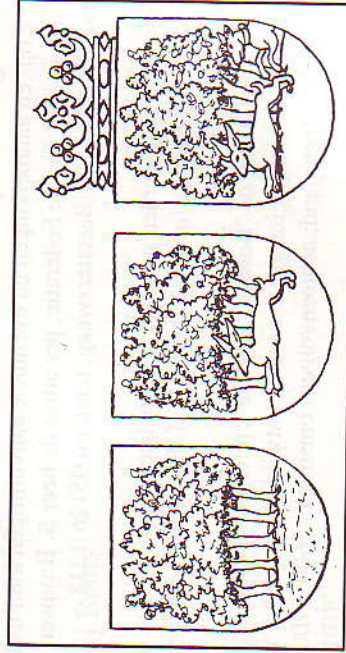
Gids voor Tourisme en Recreatie in Opsterland

GIDS VOOR TOERISME EN RECREATIE IN OPSTERLAND

Een uitgave van
de Federatie van Opsterlandse VVV-kantoren
in nauwe samenwerking met de gemeente Opsterland

1988

Inhoud	
Voorwoord	5
Bakkeveen	7
Beetsterzwaag	17
Frieschepalen	41
Gorredijk	45
Hemrik	59
Jonkersland	69
Langezwaag	73
Lippenhuizen	79
Luxwoude	87
Nij Beets	93
Siegerswoude	99
Terwispel	103
Tijnje	109
Ureterp	115
Wijnjewoude	129

Colofon:

De Federatie van Opsterlandse VVV's bedankt hierbij iedereen, die bij de totstandkoming van deze gids zijn of haar medewerking heeft verleend. Correcties, op- en aanmerkingen en eventuele aanvullingen kunt u zenden naar het secretariaat van de Federatie, per adres de heer S. Brouwer, Hoofdstraat 57, 9244 CM Beetsterzwaag, telefoon 05126-1218.

De foto's in deze gids werden gemaakt door de heer J. Laan m.u.v. de foto op de kافت (H. Talsma), de foto op pagina 71 (H. Blokzijl).

De foto op de kافت toont de "Bosma Zathe" te Ureterp. De illustratie op de titelpagina geeft weer de ontwikkeling van het wapen van de gemeente Opsterland; achtereenvolgens omstreeks 1600, 1700 en 1800.

De lay-out en de drukwerkbegeleiding werden verzorgd door H. Talsma.

© Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de Federatie.

Voorwoord

Opsterland heeft de toerist en recreant veel te bieden. Dat geldt niet alleen voor de fietser, die gebruik kan maken van vele kilometers fietspad door fraaie natuurgebieden, maar ook voor de wandelaar, die uitgestrekte bossen en heidevelden tot zijn of haar beschikking heeft, de watersporter en de kanovaarder.

Er is dus in Opsterland voor "elk wat wils".

Dit boekje, dat is uitgebracht door de Federatie van Opsterlandse V.V.V.'s in nauwe samenwerking met de gemeente kan uw leidraad zijn bij het ontdekken van al hetgeen in Opsterland te zien is.

Deze gids geeft echter maar een beknopt overzicht. Voor meer informatie omtrent de toeristisch-recreatieve mogelijkheden kunt u echter te allen tijde een beroep doen op de Opsterlandse V.V.V.'s, die gevestigd zijn in Bakkeveen, Beetsterzwaag, Gorredijk en Wijnjewoude. Met veel inzet, kennis van zaken en enthousiasme zullen hun medewerkers u van dienst zijn.

Ik hoop dat u zult genieten van uw verblijf in onze gemeente en dat u, als u dat nog niet bent, een regelmatige bezoeker van Opsterland zult worden.

J. van Bodegom
burgemeester van de
gemeente Opsterland

Beetsterzwaagen Olterterp

Dorpswapen van Beetsterzwaag

Beetsterzwaag was vroeger een aanzienlijk dorp. Niet vanwege het aantal inwoners, maar door de adel, die het aanzien van het dorp bepaalde. De opening van het dorpshuis in de zomer van het jaar 1975 is de aanleiding geweest om voor Beetsterzwaag een dorpswapen en -vlag te ontwerpen. Bij het ontwerpen is men van een aantal gegevens uitgegaan; de geschiedenis van Beetsterzwaag, de betekenis van de naam, de ligging van het dorp en van wapens en vlaggen van families en landstroken in de omgeving van Beetsterzwaag. Het wapen heeft twee gedeelten met elk een eigen betekenis. Wat opvalt is de punt, of anders gezegd: de kepersgewijze deling. De vorm van het gouden veld geeft iets weer van de ligging van Beetsterzwaag, namelijk de oude kern van het dorp is gebouwd op een zandrug, die naar het noorden en het zuiden toe zwak glooiend afloopt. De kleur van het veld staat hier dus voor de zandgrond. Bovenaan is een blauw veld met een antieke gouden, rood gevoerde kroon, aan beide zijden vergezeld van een gouden klaver. Dit deel heeft betrekking op de naam van het dorp. Beetsterzwaag betekent de zwagen (weilanden) van Beets. De klavers symboliseren de weidegronden. Deze weidegronden werden in het zuiden begrensd door het Ouddiep, ook wel Koningsdiep genoemd. Dit riviertje werd in de middeleeuwen tot de zogenaamde "rivulus regales", (koninklijke riviertjes), gerekend. Vandaar de naam Koningsdiep. De antieke kroon wijst hierop. De kleur blauw geeft het water aan.

De onderste helft toont op een gouden veld een groene boom aan weerszijden vergezeld van een rode eikel. De boom kan gezien worden als een symbool van recht. Vroeger werd onder de eik of linde rechtgesproken. Eikels komen in veel

Het beeld van Neptuneus tegenover Lyndensteyn.

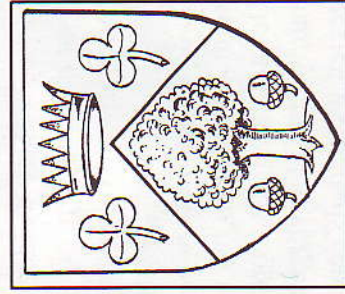
familiewapens voor; bijvoorbeeld van de families Hemminga, Van Boelens, Lycklama à Nijeholt en Van Harinxma. Ze duiden op bosbezit.

Een wandeling door de Sweachster buorren

Toen in een ver verleden op de zwaag, de laaggelegen weidegrond van wat toen Beke heette (nu Oud Beets) een nieuwe woonkern ontstond, werd het moederdorp vernoemd: De naam Beetsterzwaag was geboren. De naam zal alleen in deze vorm gebruikt zijn ter onderscheiding van andere "suaghen", als Korte- en Langezwaag, zodat in de omgeving alleen over Suagh zonder meer werd gesproken. In het Fries is trouwens nog de naam De Sweach gebruikelijk.

Wanneer het dorp is ontstaan, is niet bekend. Het werd in elk geval (als Suagh) vermeld in een lijst van kapellen uit het jaar 1315. Het was in oorsprong een boerendorp, waarvan bijna alle boerderijen lagen aan het Kerkepad. De bij die boerderijen behorende gronden hadden een zeer langgerekte vorm. Zij strekten zich uit van het noorden, van het Meer, op de grens met Smallingerland, tot in het zuiden tot aan het Koningsdiep.

Over het grondgebied van deze boerderijen liep de Heeren-

Wapen Beetsterzwaag

weg. In het begin van de 17e eeuw werd al gesproken over de Heerestraat, wat duidt op de aanwezigheid van bestrating. Die bestond uit "balstiennen", een verharding die voor de rijweg tot ver in de 19e eeuw werd gehandhaafd. De "binnenstrjitte", de verhardingsstrook onmiddellijk langs de huizen en van de rijweg gescheiden door een rij linden, was toen verhard met gele steentjes. De hoofdstraat is dan ook als "buorren" minstens drie en een halve eeuw oud. Dit blijkt ook uit de aanduiding "ghebuyrte", die Winsemius in 1622 gebruikte.

Hepcko Fockens, die rond 1600 grietman van Opsterland was en wiens grafsteen in de vloer van de kerk ligt, vestigde zich aan deze buorren. Hieraan stond ook het rechtshuis (secretarie + gerechtsgebouw), en wel op de plaats waar nu het zusterhuis van Lyndensteyn staat. De aanwezigheid van rechtshuis en woning van grietman zal van het begin af een bepaald stempel op het karakter van de hoofdstraat gedrukt hebben, wat tot in onze tijd doorwerkt.

Volgens de kaart van Schotanus was rond 1700 al bebouwing aanwezig van Lyndensteyn tot Skoalleane. Aan de westkant naderde deze bebouwing de dorpsgrens, die tot 1925 langs de westkant van de boerderij Fockens State lag. Aan de andere kant lag de dorpsgrens net ten oosten van Lauswolt, minder oostelijk dus dan tegenwoordig. In 1925 werd Oud Beets, tot de Grienedyk, op verzoek van de bewoners, bij Beetsterzwaag gevoegd.

In Beetsterzwaag maar ook in Beets en Olterterp aan weerszijden, woonden de van oorsprong boerenfamilies, die aan het uit hun grondbezit voortvloeiende stemrecht hun macht ontleenden op het gebied van bestuur en rechtspraak. Het zijn vooral de families Fockens, Van Teyens, Van Boelens en Lycklama à Nijeholt. Patrieciërs, maar geen adel, met uitzondering van de latere Lycklama's, die de titel Jonkheer mochten voeren sinds hun (voor)vader Tinco Martinus in

1817 in de Nederlandse adel werd opgenomen. Wel van adel waren de later komende Van Lynden's (Rijnhard baron Van Lynden kwam hier door zijn huwelijk in 1778 met Ypkjen Hilligonda van Boelens) en de familie Van Harinxma thoe Slooten, die zich in het midden van de 19e eeuw in Beetsterzwaag vestigde.

Laten we voor een verkenning van het oudste deel van het dorp, de Hoofdstraat, aan de westkant beginnen en bij de "historische" gebouwen even stilstaan. We zien dan eerst de boerderij Fockens State. Hier stichtte grietman Martinus Fockens in 1616 een huis, door Winsemius in 1622 "een seer schoon Huys" genoemd. Omstreeks 1700, toen het geslacht Fockens was uitgestorven, ging het door vererving over naar een Van Teyens, die er ook ging wonen. Het perceel bleef Van Teyens-bezit tot de laatste telg van dat geslacht, Oene, in 1866 overleed. Van de toen vrij komende mijnoenen-erfenis ging Fockens State naar Mr. Marcus van Heloma, een studievriend van Oene's broer Saco. Van de erven Van Heloma kocht de gemeente in 1964 de nu weer doorverkochte boerderij met een deel der landerijen.

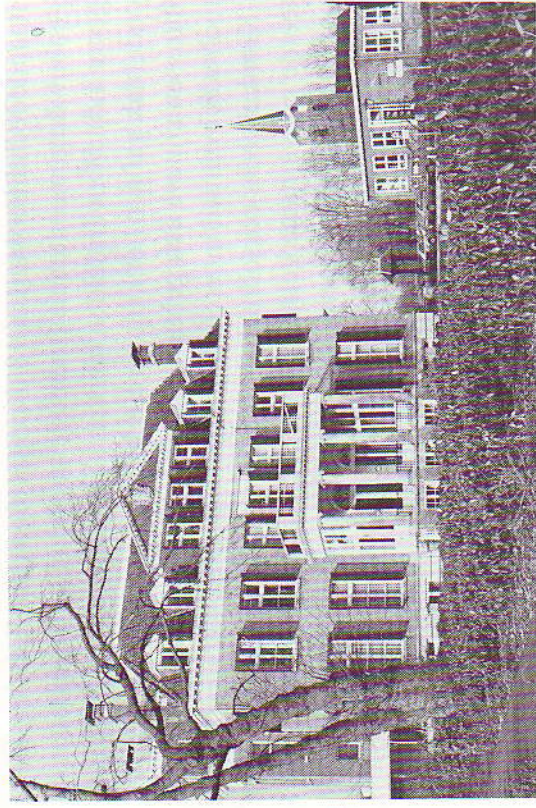
Het huis was vroeger groter dan nu en had een verdieping, die bij de grondige verbouwing van 1880 verdween.

Van Heloma verhuurde het pand aan Binnert Philip baron van Harinxma thoe Slooten, die er woonde tot hij na de dood van zijn vader in 1876 naar Harinxmastate kon verhuizen. Verschillende van zijn acht kinderen werden op Fockens State geboren. In 1878 werd Binnert Philip commissaris des konings.

Schuin tegenover Fockens State zien we "Oud-Boslust". De hier vroeger staande boerderij van de familie Fockens ging rond 1700 over in handen van een Van Teyens en vervolgens naar de familie Lycklama à Nijeholt. Laatstgenoemden bekleedden gedurende praktisch de gehele 18e eeuw in Opsterland het grietmansambt. Via zijn schoonvader Ayso

van Boelens erfde Rijnhard van Lijnden het pand, waarna het lang bezit bleef van de familie Van Lijnden (later overgegaan naar de Corneliastichting). De in de loop van de vorige eeuw in het pand gevestigde herberg met bovenzaal verhuisde omstreeks 1918 onder Arend de Vries naar de overkant van de Commissieweg. De Vries nam de naam "Boschlust" mee, waardoor het andere pand het voorvoegsel "oud" kreeg. Omstreeks 1885 heeft het gebouw zijn tegenwoordig uiterlijk gekregen, al is er in detail wel eens wat veranderd.

Lyndensteyn werd in 1821/1822 gebouwd door de plaatselijke timmerlieden Zestiene en Hemminga voor rekening van de grietman Frans G.A.B. van Lynden. Het op dezelfde plaats vòr aan de straat staande herenhuis Nieuw Fockens werd daarvoor afgebroken. Dit huis was anderhalve eeuw eerder gesticht door de grietman Martinus Fockens (kleinzoon van de eerder genoemde) en gedurende de 18e eeuw de woning geweest van de grietmansfamilie Lycklama à Nijeholt. Het

Revalidatiecentrum "Lyndensteyn".

nieuwe Lyndensteyn werd het thuis van onder andere Cornelia Johanna Maria van Lynden, die leefde van 1860 tot 1880. Zij overleed aan t.b.c. Naar haar werd de Corneliastichting genoemd, het kinder-ziekenhuis dat volgens testamentaire bepaling in 1915 in het toen grondig verbouwde huis werd ondergebracht. Het vond zijn voortzetting in het huidige moderne revalidatiecentrum.

De overtuin van Lyndensteyn heeft eveneens een rijke historie. Hij werd met rechthoekige vijvers aan het einde van de 18e eeuw aangelegd door Ayso van Boelens en bij de bouw van Lyndensteyn gereconstrueerd tot de huidige vorm door de destijds bekende tuinarchitect Roodbaard. De nu als Ossewablok hut bij padvindders in gebruik zijnde "Turkse Tent" is gebouwd als theekoepel. Als gevolg van de langdurige richtingsstrijd in de plaatselijke Hervormde kerk bood het gebouwje vaak onderdak aan rechtszinnigen. Bij openlucht-bijeenkomsten van die zijde heeft de tuin duizenden bezoekers gehad.

Het vroeger op de plaats van het zusterhuis van Lyndensteyn staande rechthuis werd in 1838 opgevolgd door het toen gebouwde gemeentehuis (toen uiteraard nog grietenijhuis genoemd). We vermelden hiervan alleen, dat het tot 1923 ook onderdak gaf aan het kantongerecht.

Intussen zijn we een gebouw voorbij gelopen, waarbij we toch wel even stil moeten staan. Het is de Ned.Herv.kerk, die "Kronkel" eens omschreef als "de zeer spitse, op een uitgeeerde gouvernante gelijkende kerk, die toezichhoudend oprijst naast het gemeentehuis". De kerk werd in 1804 gebouwd ter vervanging van een kleinere met een zadeldak-toren.

We gaan aan het pand Hoofdstraat 23 voorbij, al is ook over dit gebouw met zijn vele daken (o.a. was het het winterhuis van de familie Van Boelens uit Olterterp) wel een verhaal te vertellen. Rechts zien we dan de gepleisterde gevel van het

hoog oprijzende Eysingahuis. Het gebouw ontleent zijn naam aan jonkheer Binnert Philip van Eysinga, die hier in het begin van de vorige eeuw woonde. Via zijn dochters werd hij de stamvader van bijna alle latere Beetsterzwaagster adel. Die noemden elkaar dan ook vaak neef en nicht.

Het pand heette eerder Hemmingahuis, onder welke naam het rond 1700 op een gemeentekaart werd vermeld. Het heeft een zeer rijke historie, waarvan we in dit korte bestek alleen aanstippen dat hier rond 1870 het "museum van Oudheden en Oostersche voorwerpen" van de bereisde jonkheer Tinco Martinus Lycklama à Nijeholt gevestigd was, een kleinzoon van de eerder in dit verhaal genoemde naamgenoot. Het museum verhuisde in 1872 naar het zuid-Franse Cannes, waar het nu nog bestaat.

Als we onze wandeling vervolgen, valt aan de noordkant van de straat van de gevel van Bordena vooral het oostelijke gedeelte op. Toch heeft het in 1981 vernieuwde westelijk gedeelte de oudste historie. Hier woonde de zonderlinge vrijgezel Oene van Teyens, wiens grote bezit (eigen en in vruchtgebruik van broer en zuster) na zijn dood in 1866 grotendeels overging naar zijn buurman en huisvriend, huisdokter en burgemeester Joachimus Lunsing Tonckens. Deze woonde in het al genoemde huis no. 23 (nu sociale dienst).

Bij de erfenis (het testament is tot ver in onze eeuw aangevocht) behoorde ook Oene's huis, waarnaar de dokter met zijn gezin verhuisde. Hij liet in het begin van de zeventiger jaren het kolossale pand er tegenaan bouwen.

Wat nu Hoofdstraat no. 62 is, was eerder een herenhuis waarin vooraanstaande Sweachsters woonden. Rijnhard baron van Harinxma thoe Slooten woonde er van 1868 tot 1878, toen hij Lauswolt had gekocht en er met zijn kinderen (zijn vrouw was al overleden) ging wonen. Hij liet het koets-huis aan de westkant van het huis bouwen.

Wij staan vervolgens stil bij het Lycklamahuis met koetshuis

en bij het dan volgende huis Andreae, die sinds 1977 tesamen onderdeel uitmaken van het gemeentehuis.

Het Lycklamahuis werd anderhalve eeuw geleden gebouwd voor de weduwe van grietman Rijnhard van Lijnden. Na het overlijden van mevrouw Van Lijnden kwam haar huis in het bezit van Jan Anne Lycklama à Nijeholt, die er vanaf zijn trouwen in 1836 tot zijn overlijden in 1891 woonde. In de vijftiger jaren werd het vernieuwd en vergroot, door er een verdieping op te plaatsen.

Na Jan Anne woonden er zijn nazaten, waarvan als laatste Anna Grundtmann, die getrouwd was met jonkheer Joan de Jonge van Zwijnsbergen. Na de dood van laatstgenoemde kocht de gemeente het huis met de bijbehorende tuinen. Het koetshuis, waarin de raad zijn vergaderingen houdt, werd gebouwd bij de vernieuwing van het Lycklamahuis rond 1855. Het verving "stal en wagenhuis", die Jan Anne hier bij zijn vestiging had laten inrichten op de plaats van een daarvoor aangekocht huis met erf. In 1903 liet Augustinus Lycklama het koetshuis verbouwen en bepleisteren. Het huis Andreae, Hoofdstraat 86, waarin zich de kamers van burgemeester en wethouders bevinden, werd in 1835 gesticht door notaris Arnold Andreae en zijn vrouw Geeske Fockema. Hun zoon was de eerste die de dubbele naam Fockema Andreae droeg. Hij trouwde met een dochter van de al genoemde dokter Tonckens. Na notaris Andreae bood het huis onderdak aan een burgemeester en vervolgens aan respectievelijk de notarissen Keuning en Zijlstra. Daarna werd het in tweeën nog door veel gezinnen bewoond. Even verder staat aan de overkant van de straat het nu als vergaderruimte in gebruik zijnde "Ons Huis", het vroegere diaconiehuis. Hierin vonden tussen de 12 en 20 armen onderdak. In 1854 werd het volgens de gevelsteen herbouwd en vergroot, ter nagedachtenis aan een enige jaren tevoren overleden baronesse Van Lijnden.

De in 1858 gebouwde Van Teyens Fundatie is gebouwd toen de "financiers" van bouw en exploitatie, Etta en Oene van Teyens, nog leefden. Het huis is na de tweede wereldoorlog gemoderniseerd.

Laten we buiten de Buorren nog een drietal gebouwen vluchtig gaan bekijken. Eerst Harinxmaste, het statige gebouw dat in 1843-1844 werd gesticht door de vrouw van Maurits Pico Diderik baron van Harinxma thoe Slooten. Als grietman van Smallingerland kreeg de baron ongenoegen met zijn gemeentenaren, vooral door een verbod tot klokluiden. Hij nam daardoor ontslag en verhuisde naar het dorp waar zijn vrouw vandaan kwam. Harinxmaste in Drachten werd afgebroken, waarna een gebouw met dezelfde naam in Beetsterzwaag werd gesticht. In het huis bevindt zich o.a. een grote verzameling geschilderde familieportretten, waarvan het oudste uit de laatste helft van de 15e eeuw dateert.

Het sinds 1955 als hotel in gebruik zijnde Lauswolt werd in 1869 - 1870 gebouwd door jonkheer Augustinus Lycklama à Nijeholt. Het huis ontleende zijn naam aan de eeuwenoude boerderij, op welk gebied het werd gebouwd (Jan Jansen Lauswolt woonde er in 1640). Lycklama verkocht het huis in 1878, samen met de rest van het landgoed, aan zijn neef Rijnhard baron van Harinxma thoe Slooten, die er tot zijn dood in 1928 gewoond heeft.

Nog juist in Beetsterzwaag staat het nu als kantoorgebouw van een wegenbouwbedrijf in gebruik zijnde De Horst. Het werd in 1907 als zomervoning gebouwd naar een ontwerp van de plaatselijke architect Luitje de Goed, door een lid van de Sneker touwslagersfamilie Lankhorst. In de dertiger jaren was het een bekende uitspanning, die met zijn speeltuin, belvédère en "grot" veel dagjesmensen trok. In het begin van de oorlog werd het aan de "Algemene Friesche" verkocht, waarna het als vakantiehuis voor het personeel van die maatschappij dienst deed.

Hier eindigen we onze wandeling die ons voorbij liet gaan aan veel gebouwen, die elk voor zich een interessant levensverhaal hebben.

Voor meer achtergronden van Beetsterzwaag kunt u altijd terecht bij ons V.V.V-kantoor.

De Lycklama-tuinen

Toen in 1824 de weduwe van grietman Rijnhard baron van Lijnden het huis liet bouwen dat nu als het Lycklamahuis bekend staat, werd daarachter een tuin aangelegd tot aan het op ruim veertig meter achter het huis liggende openbare pad, het Achterom genaamd. De platanen en taxodium (moerascipres) staan in dit gedeelte en zullen al in de begintijd geplant zijn. De taxodium zelfs als de helft van een tweeling, wat nu nog aan het model is te zien. In 1835 kwam het perceel door vererving via zijn vrouw in het bezit van jonkheer Jan Anne Lycklama à Nijeholt. Het echtpaar ging er wonen en liet een paar jaar later, zij het niet in de huidige vorm, een koetshuis bouwen (nu de raadszaal), terwijl ze tevens een perceel bouwland achter het Achterom kochten. De oostelijke helft hiervan werd verkocht aan de buurman, notaris Andreae, en kwam als tuin bij diens woning (nu onderdeel gemeentehuis). In dit tuingedeelte staan de treurbeuk, de bonte esdoorn en de tamme kastanje. De zoon van de notaris stichtte er in 1902 het nog als "notariskoepel" bekend staande gebouwtje. In 1928 werden huis en tuin door de toenmalige eigenaresse van het Lycklamahuis aangekocht, waardoor deze tuin een onderdeel van het geheel werd.

De westelijke helft van het door Lycklama gekochte perceel bouwland vormt tegenwoordig het middengedeelte van de tuin. Dit gedeelte werd nog tot in het begin van deze eeuw als bouwland omschreven, al zal het ook als weiland gebruikt zijn. Inmiddels was Jan Anne in 1891 als eigenaar opgevolgd door zijn dochter Eritia, die op haar beurt in 1902 door haar

broer Augustinus werd opgevolgd. Deze liet het huis, het koetshuis en de tuin plus achterliggende gronden restaureren en ook reconstrueren. Daarbij verdween het openbare pad en werd het daarachter gelegen land bij de tuin gevoegd. Laatstgenoemde werd daarbij "binnentuin", terwijl langs de oostrand van het nieuwe gedeelte, tegen de notaristuin, een eikenlaan werd aangelegd als toegang naar de achterliggende Ezelskamp (nu o.a. speelterrein) en het Freulebrechje. Na het overlijden van August in 1906 werd zijn zoon Jan Anne Jr. eigenaar. Hij voegde in 1914 het nu meest westelijk tuingedeelte er bij, door aankoop van een stuk weiland van zijn buurman. Hij werd in 1917 opgevolgd door zijn oomzegster Anna Grundtmann (de latere mevrouw De Jonge van Zwijnsbergen), die dus in 1928 de tuin op de huidige grootte bracht. Nadat de gemeente het Lycklamahuis gekocht had, werd de tuin in 1977 - 1978 gereconstrueerd, waarbij door het praktisch geheel weghalen van de middenpartij, het beplanten

De overtuin met de tropische kas.

van de randen en het centraal leggen van het lengtepad het gedeelte buiten de notariatuin tot één geheel werd omgevormd. Het lengtepad kreeg op het einde een accent door het plaatsen van een bijna 5000 kg. wegende, doorgezaagde zwerfsteen, die in de ijstijd werd neergelegd in het huidige zuidoost-Drenthe.

Al bij de bouw van het Lycklamahuis werd een overtuin aangelegd, met dezelfde diepte als tegenwoordig (tot het Kerkepad), maar veel smaller. Rond 1840 kocht Jan Anne aan weerskanten van die tuin bouwland, weide en bos aan. Daardoor werd, met uitzondering van de grond van een aan de straat gelegen en eerst in 1914 door Jan Anne Jr. afgebroken tuinmanswoning, de huidige grootte bereikt, met brede sloten langs Kerkepad, Kuiperslaan en Klaversreed. Op het westelijk gedeelte van de toegevoegde gronden werden in 1869 de nu nog aanwezige lessenaarskas (druivekas, in 1978 - 1979 gerestaureerd) en een bloemenkas gebouwd. Na het overlijden van Jan Anne in 1891 liet Eritia de kas afbreken, maar toen haar broer August eigenaar werd, liet hij op dezelfde plaats een oranjerie bouwen voor het bewaren van vorstgevoelige planten in de winter. Anna Grundtmann liet in de twintiger jaren deze oranjerie vervangen door de kas die in 1984 - 1985, als afsluiting van een gehele reconstructie van de tuin, gerestaureerd is. Toen in 1963 de omliggende wegen werden verhard, zijn de sloten gedempt en werd voor afwatering van de tuin een vijver gegraven. Zoals vaker was gebeurd, was een beeldbepalend element het gevolg van toevallige omstandigheden. De kas is gelegen achterin de tuin tegenover het Lycklamahuis. De openingstijden zijn: op werkdagen van 9.00 tot 15.30 uur. Groepen volgens afspraak. Voor meer informatie kunt u bellen met het gemeentehuis te Beetsterzwaag. 05126-6222

Monumenten:

- **Beetsterweg 13:** Boerderij waarvan het voorhuis als dwarshuis terzijde voor de schuur is gebouwd. De linkerhelft van het voorhuis is onderkelderd. Andere bijzonderheden: kap met twee schoorstenen die van borden zijn voorzien. Boven de ingang zit een dakkapel met houten sierlijst. Opvallend zijn verder de oude deur en de gietijzeren versiering in het bovenlicht. De schuur heeft een rieten dekking.
- **Van Harinxmaweg 1:** Harinxmastate. Zeven traveeën breed landhuis uit de 2e kwart van de 19e eeuw, dat omstreeks 1930 voorzien is van roeden in de vensters en borstwing voor de kapverdieping, bij welke gelegenheid het bekronend tympaan boven het middenrisaliet verviel. Het op zuilen gedragen balkon voor de middenpartij bleef behouden.
- **Van Harinxmaweg 7:** Fraai met bijgebouwen tussen het geboomte gelegen, gave kleine boerderij van het kop-romp-type, uit het midden of de tweede helft van de 17e eeuw. De voortopgevel, evenals de bijgebouwen, zijn versierd met (klimmende) rondboogfriezen en pleisterwerk. Vensters zijn voorzien van een roedenverdeling.
- **Hoofdstraat 3:** Lyndensteyn. Tegen het zijpaviljoen staan twee borstbeelden op rococo piëdestal.
- **Hoofdstraat 15** (Ned.Herv.Kerk): Herv. Kerk uit 1803, op omheind kerkhof. In de kerk bevinden zich een mooie 17e eeuwse preekstoelkuip een achterschot en koperen lezenaar, 17e eeuwse gebeeldhouwde zerken. De klok dateert uit 1739.
- **Hoofdstraat 17** (voormalig gemeentehuis): Raadhuis. Het gaat hier om een blokvormig pand met verdieping waarvan

de gevels zijn afgesloten door een omgaande kroonlijst. De acht- en zesruitsvensters met blinden zijn karakteristieke onderdelen van dit monument. Langs het terrein treft u hardstenen stoeppalen aan, die door kettingen aan elkaar verbonden zijn.

- **Hoofdstraat 23:** Secretarie. Het is een ondiep pand met verdieping onder een schilddak, met twee hoekschoorstenen. De lagere achterbouw met een haaks op het hoofdgebouw staand schilddak, heeft eveneens twee hoekschoorstenen.

- **Hoofdstraat 31:** Bordena. Dit woonhuis met verdieping is vijf traveeën breed. De zij-ingang en vensters hebben een omlijsting met stucwerk. De forse kroonlijst en de twee half-rond gesloten dakkapellen vallen verder op.

- **Hoofdstraat 51:** Woning onder zadeldak met topgevel aan de straat. Er zitten kleine lichtopeningen in de top. De woning heeft een gesmeed topanker.

- **Hoofdstraat 55:** Landelijk pand zonder verdieping onder omgaand zadeldak met vier hoekschoorstenen.

- **Hoofdstraat 79:** Diaconiehuis (van Lyndenstichting) met hoofdgebouw aan de straat. Het gebouw uit 1854 heeft een verdieping en half rond gesloten vensters. De woningen onder een lang zadeldak bezitten aan één zijde negenruitsvensters.

- **Hoofdstraat 4** (voorheen Hoofdstraat 2, 4 en 6): Fors blokvormig gebouw. Een uitspanning met stalgebouw onder een hoog schilddak. Het hoofdgebouw met verdieping is gedekt door een omgaand zadeldak met vier hoekschoorstenen. Langs de voorgevel bevindt zich een balkon op grietijzeren kolommen, dat zich voortzet langs de uitbouw

aan de zijgevel.

- **Hoofdstraat 8** (voorheen Hoofdstraat 8 - 10): Landelijke woning met een hoog opgaand zadeldak, waarop zich vier hoekschoorstenen met bordes bevinden. De omgaande kroonlijst is voorzien van blokjes. Boven de voorgevel bezit de woning een dubbele dakkapel met fronton.

- **Hoofdstraat**, ongenummerd, achter het pand nr.24: Voor-malige school. Een rechthoekig, acht raamtraveeën breed, diep gebouw onder zadeldak met voor-en achterschilden. Het inwendige is door een houten gewelf op kroonlijsten gedekt.

- **Hoofdstraat 30:** Twee woningen onder een dwars zadeldak tussen topgevels en beitelingsen. Opvallend is de gemeenschappelijke schoorsteen met bord midden op de nok.

- **Hoofdstraat 46** (Politie-bureau): Deftig woonhuis met verdieping, waarvan de gevels geheel gepleisterd zijn en bevat zijn tussen hoekpilasters. Onder de goot bevinden zich consoles met maskers en spaarvelden. Voor het pand kunnen vier stoeppalen met stekelkettingen worden aangetroffen.

- **Hoofdstraat 62:** Blokvormig pand met verdieping onder een schilddak met twee hoekschoorstenen. Karakteristieke elementen van dit pand zijn de omlijste ingangspartij de geblokte gootlijst en het gesmede stoephek.

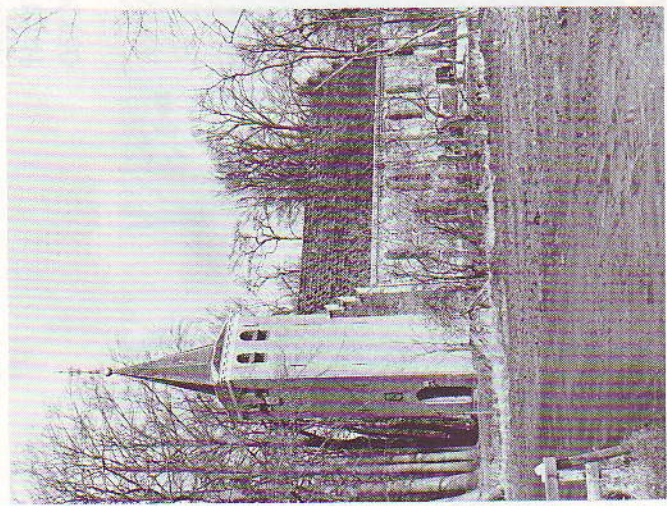
- **Hoofdstraat 70:** Dit woonhuis met verdieping onder een zadeldak heeft beitelings langs de zijden en houten deklijsten. In de top kunt u een forse schoorsteen met bord en een nokanker 1754 zien, op de verdieping zitten twaalf-ruitsvensters in de voor- en zijgevel.

- **Hoofdstraat 80** (Lycklamahuis): Groot blokvormig woonhuis met verdieping onder een omgaand zadeldak met hoekschoorstenen. Boven de ingang bevindt zich een balkon op gietijzeren kolommen, overhuifd door een ijzeren kap, dat als zonnescherm geschilderd is. In de zeer diepe landschapstuin staat een theekoepeltje.
- **Hoofdstraat 82** (Gemeentehuis): Blokvormig stalgebouw met verdieping geheel gepleisterd, waarin omlijstingen rond hooggeplaatste vensters voorkomen. Het gebouw heeft een gootlijst op blokjes en twee halfronde dakkapellen.
- **Hoofdstraat 86** (Andraeahuis): Groot pand met verdieping dat opvalt door omlijste ingangspartij met balkon en de zes stoeppalen met stekelkettingen.
- **Kerkpad-west 1**: Woning onder een zadeldak tussen topgevels, waarvan de voorste eindigt in een forse schoorsteen. De woning heeft vensters met roedenindeling en kleine lichtopeningen in de top, die door middel van vlechtingen afgeschuind is.
- **Beetsterweg 30** (Ned.Herv.Kerk): De kerk uit 1889 komt voor bescherming in aanmerking wegens drie 18e eeuwse gebeeldhouwde zerken van de families Lycklama en Schelt-inga, en wegens twee klokken uit 1482 en 1520.
- **Molenlaan 15**: Voormalig commiezenhuis, dat zes venstertraveeën breed is, onder een deels uitgedekte kap met hoekschoorsteen en aan de ingangszijde van een voorbouw met afgeschuinde hoeken voorzien.
- **Poostweg 2**: Boerderij waarvan het voorhuis en voorste schuurgedeelte het kop-hals-romptype vertegenwoordigen.

Bij vernieuwing van de schuur is dit monument echter gewijzigd. In de voorgevel met smalle lichtopeningen in de top komen nokankers uit 1742 voor.

Olterterp: Monumenten

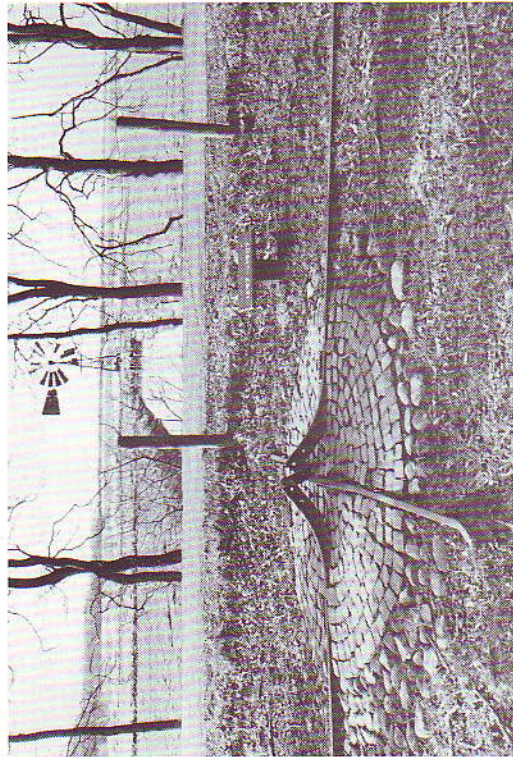
- **Achterwei 6** (Nederlands Hervormde Kerk). In 1913 gerestaureerd middeleeuws gebouw met een toren uit 1744. Opvallende onderdelen van de inventaris zijn de 18e eeuwse preekstoel met achterschot en klankbord, de kuip met gesneden evangelistenfiguren, de familiebank, drie 17e eeuwse en vier 18e eeuwse zerken en vier 18e eeuwse rouwkassen. De in de toren hangende klok dateert van voor 1776.

Kerkje "Olterterp"

Bezoek ook eens het **kerkhof Oud Beets**, waar de contouren van de Herv. Kerk "De Adelkerk" nog zichtbaar zijn. De kerk is in 1984 afgebroken. Veel, zeer oude, grafzerken zijn nog in uitstekende staat.

Herdenkingstekenen: Tussen Beetsterzwaag en Lippenhuizen (vlakbij Het Koningsdiep). Ter herinnering aan tramwegongelukken in 1897 en 1907.

Tramwegmonument aan de weg Beetsterzwaag - Lippenhuizen, met op de achtergrond een windmolen.

Adressen:

Banken:

Bondsspaarbank
Hoofdstraat 72
05126-2526

Ned. Middenstands
Spaarbank
De Kampen 2
05126-1837

Friesland bank
Hoofdstraat 83
05126-2525

Rabobank
Hoofdstraat 68
05126-2225

Amrobank
Hoofdstraat 29
05126-1828

De Posthoorn
Hoofdstraat 59
05126-1890

De Jong
Hoofdstraat 43
05126-1594

Kota Radja
Hoofdstraat 39
05126-2224

Café:

Cafetaria:

Chinees Restaurant:

Exposities:

Gemeentehuis
Hoofdstraat 82
05126-6222
(regelmatig exposities)

Fietsverhuur:

F. Krist
Kerkepad Oost 17
05126-2733

ItFryske Gea:

Friese vereniging voor
natuurbescherming;
excursies, lezingen en
andere informatie.
Van Harinxmaweg 17
Olterterp
05126-1448

"Huize Olterterp"

Golf:

Het gehele jaar geopend
(alleen voor leden)
05126-2594

Hotels:

Restaurant Het Witte Huis
Van Harinxmaweg 20
05126-2222

Lauswolt

Van Harinxmaweg 10
05126-1245

Huisartsen:

Huisartsengroepspraktijk
Klaverreed 4
05126-1301

Kerken:

In Beetsterzwaag bevinden
zich een Gereformeerde
kerk en een Hervormde
kerk.

Lange-afstand-wandelpad:

Informatie bij de V.V.V.

Langlaufen:

Diverse mogelijkheden

Openbaar vervoer:

Twee keer per uur, overdag
een busverbinding naar
Heerenveen en Drachten,
één keer per uur naar
Groningen.

Openbare leeszaalen
bibliotheek:

Openingstijden:
maandag 14.00 - 17.30 uur

donderdag 14.00 - 17.30
uur 18.00 - 20.00 uur
Hoofdstraat 17
05126-2600

Opsterlânpaad:
Bewegwijzerde A.N.W.B.-
fietsroute

Politie:
Hoofdbureau
Hoofdstraat 46 - 48
05126-2000

Post:
Postkantoor Hoofdstraat 25
openingstijden:
maandag t/m vrijdag
van 09.30 - 12.30 uur en
van 15.30 - 17.30 uur
05126-1200

Restaurant:
Vogelpark Boslust
Beetsterweg 1
05126-1334

V.V.V.:
Informatiekantoor
Boekhandel Tartarin
Hoofdstraat 50
05126-1289

Wandelroutes:
Verschillende routes die
zijn voorzien van gekleurde
paaltjes. Informatie bij de
V.V.V.

Winkelsluiting:

Maandag de gehele dag,
Behalve de bakker, drogist
en sigarenzaak en
K. en S.-sanitair.

"Opsterlânpaad"

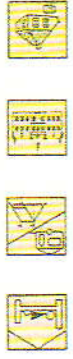

GEMEENTE OPSTERLAND.

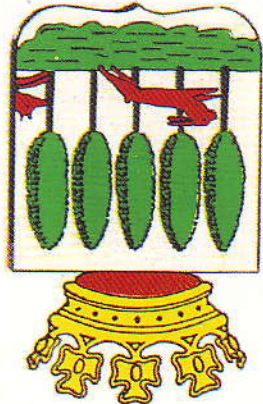
Hoofdweg
 Doorgaande weg
 Secundaire weg
 Onverharde weg
 Friese woudenroute ANWB

Beboude kom
 Water
 Heide
 Bos

Veendermuseum
 Damsluis
 Streekmuseum
 Camping
 Hotel

5000 mtr

smallingericnc
 ACHTEN